

NIETZSCHE O LA VOLUNTAT DE PODER: UNA LECTURA

Damià Bardera Poch
Universitat de Girona

Abstract: This brief article suggests a reading of the nietzschean concept of Will to Power. First, starting from Heidegger and Deleuze's interpretations, an analysis on the differences between Schopenhauer's concept of Will and Nietzsche's Will to Power is developed, followed by a contrast between Nietzsche's Will to Power and Darwin's assumptions on the Theory of Evolution. Finally, Will to Power as a key concept in Nietzsche's ontology and epistemology is highlighted.

Keywords: Will to power, Will, Nietzsche, Schopenhauer, Darwin, ontology, epistemology, biology, will to knowledge.

INTRODUCCIÓ

El concepte «Voluntat de Poder» ha estat un dels conceptes nietzscheans més controvertits al llarg del segle XX: des de les interpretacions interessades i esbiaixades dels nazis, fins a les interpretacions, avui ja clàssiques, de Deleuze i Heidegger, passant per les interpretacions del concepte que s'han donat en disciplines no estrictament filosòfiques, com ara la psicologia o la literatura.

A parer nostre, la Voluntat de Poder és el concepte central de l'ontologia nietzscheana. Ara bé, la Voluntat de Poder no es pot entendre, d'una banda, desvinculant els dos termes, és a dir, no es pot entendre separant la Voluntat i el Poder;¹ i d'altra banda, tampoc no es pot entendre la Voluntat de Poder desvinculada de la idea de l'Etern Retorn.² Intentarem, doncs, al llarg d'aquest breu article, escatir què és la Voluntat de Poder —o més aviat què no és— tot partint d'aquestes dues interpretacions.

NIETZSCHE CONTRA SCHOPENHAUER

Schopenhauer va identificar el noümen Kantià amb la Voluntat —una Voluntat cega, irracional, impersonal i ateleològica. La Voluntat és allò que roman rere les aparences del món fenomènic, és a dir, allò que roman rere el vel de Maia. L'acceptació de l'existència de tal

¹ Tot seguint Heidegger, entenem que el concepte «voluntat de poder» és un concepte original i inèdit i, per tant, els seus dos components formen un tot indissoluble. Si en separem els components, és a dir, d'una banda la voluntat i, de l'altra, el poder, aleshores ja no tenim Voluntat de Poder, sinó voluntat de dominació, que no seria res més que l'expressió més cridanera, degradada i caricaturesca de la Voluntat de Poder, seria la seva última conseqüència, la qual no reflectiria sinó una mancança del subjecte, això és, una debilitat no creadora.

² En paraules de Deleuze: «el eterno retorno es la síntesis cuyo principio es la voluntad de poder». Veure: DELEUZE, Gilles, *Nietzsche y la filosofía*, Barcelona, Anagrama, 1971, p. 74. El propi Nietzsche, al seu llibre *Ecce homo*, considera que la Voluntat de Poder és el concepte clau del *Zaratustra*.

Voluntat suposa, d'una banda, l'acceptació d'un món fenomènic i, de l'altra, d'un món —el món de la Voluntat— que transcendeix el món de les aparences, per bé que només s'hi pot accedir a través de l'anihilament de la voluntat de viure del propi subjecte, tot practicant l'ascetisme, la compassió i la sensibilitat artística. En Schopenhauer, doncs, podríem parlar d'una Voluntat no-activa, que no creix ni s'expansiona, que roman estable. És, per dir-ho d'alguna manera, una Voluntat donada, i no pas creada. I en aquesta distinció ja tenim el primer element per entendre la diferència entre la Voluntat de Poder nietzscheana i la Voluntat schopenhaueriana: la Voluntat de Poder és vida i la vida és Voluntat de Poder, en canvi, la Voluntat schopenhaueriana és, senzillament, voluntat d'existir, i no pas de viure. Ens ho diu Nietzsche en la crítica que fa a Schopenhauer:

Lo que él llama la «voluntad» no es más que una fórmula vacía. Todavía menos equivale a un «querer-vivir», ya que la vida es solo un caso particular de la voluntad de poder; decir que todo tiende a reducirse a esa forma particular de la voluntad de poder es una afirmación arbitraria. [...] *Schopenhauer es un residuo (estado anterior a la Revolución)*: compasión, sensualismo, arte, debilidad de la voluntad, catolicismo de los anhelos más espirituales: en el fondo, es el buen siglo XVIII. [...] Es característico el error fundamental de *Schopenhauer* respecto a la *voluntad* (creer que la necesidad, el instinto, el impulso, son lo *esencial* en la voluntad): disminución del valor de la voluntad hasta su total desconocimiento.³

Però aquesta no és l'única diferència ni la més fonamental. Nietzsche, a diferència de Schopenhauer, no s'imagina el món com l'aparença d'una unitat metafísica que el transcendeix. Per a Nietzsche, el món no és cap il·lusió (per a Schopenhauer, sí) i la Voluntat de Poder no existeix en un estat de transcendència, sinó que el món és tot ell una unitat i un devenir, i la Voluntat de Poder és el principi que hi ha, no pas rere tots els fenòmens, sinó *en* els fenòmens. En aquest sentit, la Voluntat de Poder no és una tesi metafísica, sinó una interpretació del món, de l'univers, una manera d'enfocar-lo. Es podria veure la Voluntat de Poder, tal com afirma Copleston,⁴ no pas com una tesi metafísica *a priori*, sinó com una hipòtesi empírica radical.⁵ En efecte, la hipòtesi de la Voluntat de Poder unificaria tots els fenòmens, ara bé, d'una banda hem d'anar en compte de no confondre la Voluntat de Poder amb les seves manifestacions:

Debería ser alguna cosa, no un sujeto, ni un objeto, ni una fuerza, ni una materia, ni un espíritu, ni un alma; pero se me replicará: ¿una cosa de este tipo no corre el riesgo de ser confundida con una quimera? Yo lo creo: ¡estaría muy mal que no lo fuese! Sin duda: ¡es necesario que pueda ser confundida con todo lo demás, con lo que existe y con lo que podría existir, y no exclusivamente con una quimera! Debe poseer el gran aire de familia con el cual todo se deja reconocer como *emparentado* con ella.⁶

³ NIETZSCHE, Friedrich, *En torno a la voluntad de poder*, Barcelona, Planeta-Agostini, p. 104. Els subratllats són de l'autor.

⁴ COPLESTON, Frederick, *Historia de la filosofía*, volum 7, Barcelona, Ariel, 1983, pp. 320-330

⁵ En el *Diccionario de filosofía* de José Ferrater Mora (volum 4, pàg. 3729), en canvi, l'autor ens diu que la Voluntat de Poder «de alguna manera es una realidad 'metafísica' —si bien de una metafísica 'del más acá'».

⁶ NIETZSCHE, Friedrich., *Op. cit.*, p. 103. Deleuze, en el seu llibre *Nietzsche y la filosofía*, cita la frase següent de Nietzsche: «voluntad de poder no es un ser ni un devenir, sino un pathos» (p. 91). Ara bé, el propi Nietzsche, en el llibre *En torno a la voluntad de poder*, llibre I, paràgraf 204, ens diu que «La interpretación misma, forma de la voluntad de poder, es lo que existe (no como un 'ser' sino como un proceso, un devenir), en tanto que pasión».

i de l'altra, hem d'intentar no caure a la trampa de concebre la Voluntat de Poder com quelcom que transcendeix el món:

«comprenderlo todo» sería suprimir todas las relaciones de perspectiva; sería no comprender nada, desconocer la esencia del conocer. [...] No hay cosa en sí, no hay conocimiento absoluto; ese carácter perspectivista es inherente a la existencia. [...] Una «cosa en sí» es tan absurda como un «sentido en sí», como una «significación en sí». No hay ningún «estado de hecho en sí», pues, *para que pueda darse un estado de hecho, debe introducirse previamente un sentido.*⁷

Queda clar, doncs, que la Voluntat de Poder no pot ésser cap substància de cap mena. Però aleshores, què és? Nietzsche entén que tota força impulsora és Voluntat de Poder i, per tant, al món no hi ha forces físiques, ni dinàmiques, ni psíquiques desvinculades de la Voluntat de Poder:

El universo visto desde dentro, el mundo definido y designado por su «carácter inteligible», sería justamente «voluntad de poder», y nada más.⁸

No és ni una substància ni un principi ni una llei, sinó que és una realitat essencialment dinàmica, és la realitat entesa com a devenir i no pas com a ésser.⁹

NIETZSCHE CONTRA DARWIN

Tot i que Nietzsche sol referir-se a la Voluntat de Poder en termes psicològics, tal Voluntat s'ha d'entendre més aviat com una barreja d'allò vital, d'allò orgànic i d'allò biològic. Però no és reduïble a cap d'ells —ni a la seva suma. En l'apartat anterior hem vist com la Voluntat de Poder no es podia reduir a allò psicològic-vital, atès que aleshores, en comptes de ser voluntat de viure (creadora), esdevé senzillament voluntat d'existència (donada). També hem vist que la Voluntat de Poder es pot entendre en funció de la vida, i en l'apartat següent veurem el valor biològic del coneixement, això és, la vida és qui valora i qui coneix per nosaltres, i no pas a l'inrevés. En aquest apartat, doncs, veurem què entén Nietzsche per vida. I la millor manera de fer-ho és analitzant la seva crítica a la teoria darwinista.

Nietzsche no accepta de cap manera que la vida sigui l'adaptació de condicions internes a condicions externes: la vida és Voluntat de Poder —i la Voluntat de Poder és vida— que des de dintre sotmet allò extern i incorpora en el seu si més força, més energia. El viure necessita créixer i la Voluntat de Poder és la que permet subjugar el medi per tal de fer efectiu el creixement.

La *vida*, como caso particular (emitir una hipòtesis sobre el caràcter general de la existencia), tiende a un *sentimiento máximo de poder*; ella es esencialmente el esfuerzo hacia más poder; su realidad más profunda, más íntima, es esa voluntad. (La mecánica no es más que una semiótica de las consecuencias).¹⁰

⁷ NIETZSCHE, F., *Op. cit.*, pp. 97-98

⁸ NIETZSCHE, F., *Op. cit.*, p. 123

⁹ El fet que la Voluntat de Poder sigui una realitat essencialment dinàmica ens permet entendre per què tal Voluntat està estretament lligada a l'Etern Retorn. Per veure-ho amb més detall, QUESADA, Julio, *Ontología, estética y política en F. Nietzsche*, Barcelona, Anthros, 1988.

¹⁰ NIETZSCHE, F., *Op. cit.*, p. 109

L'adaptació merament orgànica és passiva, en canvi la Voluntat de Poder és sempre activa i dinàmica. És més, la Voluntat de Poder és creadora per si mateixa, i sempre és «Voluntat de Poder» allò que va de l'intern a l'extern, allò que s'expansiona i es manifesta sense aturador.

La *vida*, como forma del ser que mejor conocemos, es, específicamente, la voluntad de acumular fuerza: todos los procesos vitales tienen esa misma palanca: nada quiere conservarse, todo debe ser sumado y acumulado.¹¹

Ara ja estem en condicions per entendre per què Nietzsche s'oposava a la teoria de l'evolució de Darwin. Òbviament, no s'oposava al fet que els humans descendíssim del mico, sinó que s'oposava a la pretesa domesticació de l'home que propugna la teoria de Darwin. Nietzsche considera que Darwin sobreestima, de manera absurda i injustificada, la importància de les circumstàncies externes. A més, durant el llarg període de temps que requereix la formació d'un nou òrgan, aquest no pot ajudar a l'individu en la seva lluita per a la supervivència. És la Voluntat de Poder, des de dintre, qui es val del medi i l'explota, i no pas al revés.¹²

Y si es verdad que toda fuerza sólo puede manifestarse si encuentra resistencias, en toda acción hay una *dosis de dolor* necesaria. Pero ese dolor actúa como estimulante de la vida y fortalece la *voluntad de poder*.¹³

En efecte, les circumstàncies externes són només proves o obstacles per a la Voluntat de Poder, i en molts casos, és la Voluntat de Poder qui s'autoimposa dolor per tal de créixer encara més. Una Voluntat de Poder, però, no estrictament cenyida a l'activitat individual, sinó que la sobrepassa i la desborda. Per tant, ja no cal que parlem, en termes darwinians, de lluita per la vida, sinó que en Nietzsche parlem de lluita pel poder:

En cuanto a la famosa «lucha por la *Vida*» me parece por ahora más afirmada que demostrada. Esta se presenta, pero como excepción; el aspecto general de la vida no es la indigencia, el hambre, sino todo lo contrario, la riqueza, la opulencia y hasta la absurda dilapidación. —Donde se lucha, es por el poder...¹⁴

Finalment, Nietzsche veu gratuït el supòsit que la selecció natural obri en favor de l'evolució de les espècies i dels individus més forts. Més aviat és el contrari: la majoria mediocre sempre sobreviu perquè la seva mediocritat fa que siguin gregaris i anihilin aquells individus *superiors*.

VOLUNTAT DE PODER, VOLUNTAT DE CONEIXEMENT

Per a Nietzsche, no som nosaltres qui valorem la vida, sinó que és la vida qui valora per nosaltres. Al mateix temps, aquesta vida que valora per nosaltres és la que ens permet conèixer i, de fet, la que ens *empeny* a conèixer. En tot coneixement hi ha una base biològica que la tradició ha obviat sistemàticament i, rere aquesta base biològica, s'hi troba la Voluntat de Poder, tot creant ficcions que ens semblen reals.

¹¹ *Ibid.*, p. 109

¹² El psicoanalista Alfred Adler va ser qui va dur a terme una lectura en clau psicològica de la Voluntat de Poder. Oposant-se a Freud, va considerar que és el subjecte qui adapta l'entorn a les seves circumstàncies, i no pas al revés. No per casualitat, Jung va considerar que Freud partia dels prejudicis típics d'un persona extrovertida, mentre que Adler partia dels prejudicis d'un introvertit.

¹³ *Ibid.*, p. 107

¹⁴ *Ibid.*, p. 109

En lugar de «teoría del conocimiento», una *teoría de la perspectiva de las pasiones* (que implica una jerarquía de las pasiones: las pasiones *transfiguradas*, su naturaleza superior, su *espiritualidad*). En lugar de la «metafísica» y de la religión, la doctrina del *Eterno Retorno* (como un medio de drenaje y de selección).¹⁵

Per tant, més que irracionalista, Nietzsche és *pre-racionalista*, en el sentit que destaca la importància dels components pre-racionals, biològics, del coneixement humà —la consciència és un instrument del cos. Però no es queda aquí: tal com ja hem dit, rere aquests components biològics —o en la seva base— hi trobem la Voluntat de Poder. El desig de coneixement, la voluntat de saber, depenen de la Voluntat de Poder, és a dir, depenen del nostre desig de controlar un cert camp de la realitat per tal de posar-lo al nostre servei. Aleshores, l'objectiu del coneixement ja no és comprendre, sinó controlar, per tot seguit oferir visions absolutes de la realitat i de la veritat¹⁶:

Imprimir al devenir el caràcter del Ser: es la *forma suprema de la voluntat de poder*. *Doble falsificació*: una, por los sentidos, la otra, por el espíritu; con el fin de producir un mundo del Ser, de lo aparente, de lo equivalente, etc.¹⁷

I si no hi ha cap coneixement absolut, i l'ésser és una ficció, aleshores tot coneixement serà interpretació. Una interpretació, val a dir-ho, que no serà duta a terme per cap subjecte ni per cap substància pensant, sinó que allò que existirà seran processos interpretatius. En efecte, el subjecte de la tradició no és res més que una ficció que ha mostrat la seva utilitat i, com a tal, és il·lusori.

Acaso no sea necesario admitir que sólo hay un *sujeto único*; ¿quién sabe si hasta se podría admitir una multiplicidad de sujetos cuya cooperación y pugna constituirían la base de nuestro pensamiento y de toda nuestra vida consciente? ¿Sería en una especie de *aristocracia de las «células»* donde reside la autoridad? ¿O un grupo de iguales habituados a gobernar conjuntamente y que saben mandar? *Mi hipótesis*: el sujeto es una multiplicidad.¹⁸

I no només una multiplicitat o una ficció, sinó que el subjecte —o «jo»— entès com una substància permanent és una interpretació imposada al flux, sempre actiu, del devenir, és una creació nostra que obeeix a motius estrictament pràctics. Per tant, difícilment podem sostenir legítimament l'objectivitat d'una interpretació en base a la seva utilitat.

BIBLIOGRAFIA

- COPLESTON, Frederick, *Historia de la filosofía*, volum 7, Barcelona, Ariel, 1983.
 DELEUZE, Gilles, *Nietzsche y la filosofía*, Barcelona, Anagrama, 1971.
 FERRATER MORA, José, *Diccionario de filosofía*, volum 4, Barcelona, Ariel, 1994.
 HEIDEGGER, Martin, *Nietzsche I, II*, Barcelona, Destino, 2000.

¹⁵ *Ibid.*, p. 163

¹⁶ Foucault, bon lector de Nietzsche, va teoritzar sobre la voluntat de veritat, derivada de la voluntat de poder. La voluntat de veritat parteix el discurs en dos —allò ver i allò fals— sense cap altra justificació última que la pròpia voluntat de divisió del discurs que no és sinó voluntat de veritat.

¹⁷ *Ibid.*, p. 141

¹⁸ *Ibid.*, p. 129

- NIETZSCHE, Fredrick, *Así habló Zaratustra: un libro para todos y para nadie*, Madrid, Alianza Editorial, 1975.
- , *En torno a la voluntad de poder*, Barcelona, Planeta-Agostini, 1986.
- , *Ecce homo: com s'arriba a ser allò que s'és*, Girona, Accent editorial, 2007.
- QUESADA, Julio, *Un pensamiento intempestivo, ontología, estética y política en F. Nietzsche*, Barcelona, Anthropos, 1988.